

**R. P. Antonii De Escobar Et Mendoza, Vallisoletani,
Societatis Iesv Theologi, Vniversæ Theologiæ Moralis,
Receptiores Absqve Lite Sententiæ nec-non
Problematicæ Disquisitiones ... Tomus ...**

**Escobar y Mendoza, Antonio de
Lugduni, 1652-1663**

Cap. 2. De Homicidio, quod prohibetur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80586](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80586)

De Homicidio, quod prohibetur.

24. Nec homini priuato interficere legitimum Principem, Tyrannum solo regimine, & administratione, hoc est, quando iniuste onerat subditos, discordias dedita opera seminat, vt bonis spoliēt eos, & ipse dīreatur. Quia et Princeps legitimus tyrannicē regat, tamen est superior, & scriptura imperat, nos Principibus Ethnicis parere. Quando autem Princeps tyrannus est ratione tituli, neque si absque villo iure armis Principatum inuadat, vel occupet, potest à quouis de Regno interimi, modo conditiones hæ interueniant. Prima, vt non pateat ad superiorem recursus. Secunda, vt constet esse tyrannum titulo Imperij. Tertia, vt non sit contra expressam Reipublicæ voluntatem. Quarta, vt non timeantur maiora mala ab eius successōribus. Ratio est, quia talis non est Princeps sed iniustus inuasor, continuū vim inferendo Reipublicæ, vnde etiam illi vim licet inferre. Moli. to. 4. tr. 3. d. 6. Bannes. 2. r. 3. q. 64. a. 3. Sa. v. Tyrannus. Malderus. 2. 2. tr. 3. c. 1. dub. 4. Bonacc. de restitu. d. 1. q. vlt. sect. 1. pum. 3. Sayr. l. 7. c. 10. n. 2. Lessli. l. 2. c. 9. dub. 4. Sylui. 2. 2. q. 64. a. 3. concl. 1. & 2.

25
Nulli licet sa-
lūm directē
interimere.

Licitum non est se ipsum directē seu ex in-
tentione interimere. Quia homo non est do-
minus vitæ suæ & suorum membrorum. Vn-
de mortaliter delinquit qui privata authorita-

te occidit aliquem etiam volentem, confen-
tientem, & id effugiantem. Tamen licitum
est quando iusta causa subest, aliquid facere
vel omittere, vnde certò scitur, secutus in-
teritus, hoc est, licet cooperari ad propriam
mortem, & idque tripliciter. Primo indirectè,
per accidens, & mediâtè, exponendo vitam
periculo ob rationabilem causam, aut omit-
tendo actiones ad vitam necessarias. Secundo,
immediatè, ac directè, sed ex præcepto Dei,
vt fecit Samson, & D. Appollonia. Tertiò, pu-
blica autoritate, si quis coactè sumat vene-
num; hæc enim cooperatio non videtur inti-
naturæ esse contraria D. Tho. 2. 2. q. 64. art. 5.
Naug. s. s. m. c. 1. §. num. 1. Tolet. l. 5. c. 6. Sayr. in
claus. l. 1. c. 9. Lessl. l. 1. c. 9. dub. 6. Sa. v. Indica-
les actus. s. 54. Aragon 2. 2. q. 69. a. 4.

Teneatur communiter vnusquisque sub mortali suam vitam conseruare, in quantum potest. Sunt tamen multi casus, in quibus vnusquisque potest, vitam tueri non teneatur. Primus est, quando quis permittit, se occidi nē alter moriatur in peccato lethali: quod intelligo de eo, qui non est persona publica Reipublice, vel alius admodum vtilis. Si enim talis effet, & non alter, se defendere, etiam occidendo, teneatur. Secundus, Miles potest, sed non teneatur, deferre stationem in periculo communi, efficacius sit se occidendum. Tertius, reus potest non fugam arripere ē carcere aperto, etsi certo sciat, se capite plectendum. Quartus, damnatus ad mortem per famem, potest à cibo clanculum oblati abstinere. Quintus in naufragio potest quis alteri permittere tabulam à se occupatam, & vndis committi. Sextus, si duo in extrema necessitate sint constituti, potest alter alteri cedere cibum, & finire se mori. Septimus, potest quis se telo obicere ad Principis, vel amici vitam conseruandum: si amicus sit damnatus ad mortem iniustus, potest se pro illo occidendum offerre. Octauus, licet milicibus de communi consensu immittere pulcri tormentarii ignem, quo nauis incendatur, vel care se in mare precipites etiam cum aperto vitæ periculo, ne cum ipsis nauis in infidelium manus in Ecclesiæ damnum adueniat. Nonus, excusari etiam possunt qui sui corporis agilitate ambulānt super funem, quamuis enim periculosa sit actio, experimento constat, raro accidere ē precipitium. Ratio hominum omnium est, quia non est prohibitum homini nē vitam suam periculis vnquam exponat; sed tantum nē ex intentione illam quousque exolam auferat. Manu.

p. 1. c. 137. numero primo, & secundo. Marchant, in Decal. c. 5. q. 8. casu 4. Nauarra de refisi. l. 2. c. 3. numero seruuageismo terrio & obluageismo secundo. Malder. 2. 2. tr. 3. c. 1. dub. 19. Tolet. l. 5. c. 6. Sa v. Homicidium, Lessi. l. 2. c. 9. dub. 6. n. 27. Bonac. de refisi. d. 2. q. 21. pun. 5. n. 4. Sayr. in Clauis. l. 7. c. 9. a. n. 19. Diana p. 5. r. 4. resol. 6. 28. 31. 41. & 42. & p. 6. tr. 7. resol. 48.

Non licet alicui ex intentione vitam nota-
biliter ieiuniis, vigiliis, plalmonum decantatio-
ne abbreviare: & licet id non intendat, aduertit
tamen ejusmodi effectum sequi solere. Quia
omnes tenemur ex charitate nos ipsos conser-
uare, & contrarium affectum non habere. At-
tamen non iudico peccati esse reum, qui per
moderatam abstinentiam, aut macerationem, aut
ieiunia prouidet fore, vt vita abbrevietur, non
intentione

Seet. I. De Præcepto V. Recept. Sent. 269

intendendo mortem, sed virtutem. Quia hoc non repugnat rationi, cum ea opera laude sint digna. Vnde si quis indiscreta ieiunia suscipiat, quæ vitam abreniatura sunt, sed id non aduertat, & intendat spirituales animi profectum, à peccato excusatur. Quia inaduertentia facit, quoddam vitæ immunitio voluntaria non sit. Nauar. sum. c. 15. n. 12. Aragon. 2. 2. q. 64. c. 5. ad 5. Azor. p. 1. l. 5. c. 6. q. 7. Navarra l. 2. c. 3. n. 88. Victor. de temper. n. 2. Diana p. 5. rr. 4. resol. 33. Pasqualig. in praxi ieiunij, decis. 27.

28 Non potest femina se ipsam interimere, ne non potest ab alio violari. Quia violatio non imputatur illi ad peccatum, nisi adsit consensus: nec per id virtus castitatis aut laetitia virginis amittitur: cum potius dicatur pati, quam agere. Secus dixerim de viro, qui ob metum mortis fornicationem committeret. Quia hic actus concurrit ad actum, consentit, & vult illum gerere. In eo autem casu, quo mors feminæ minitatur est, nisi crimini assensit, potest se negatine habere immota manens, si periculum consensus absit. Verum quia admodum est difficile, ob vehementem naturæ inclinationem non consentire, ideo licet poterit id periculum præueniendo resistere, etiam spreto morte: imò laudabiliter pro virtute morietur. Reginal. l. 1. n. 43. Diana p. 3. rr. 6. resol. 31. Benedict. sum. l. 2. c. 4. n. 7. Sayr. in clau. l. 7. c. 9. n. 23. Tolet. l. 5. c. 6. n. 4. Nauar. c. 16. n. 1.

29 Licet non est, directe innocentem occidere. Quia cum nullus homo habeat vitæ alterius dominium, nemo potest eam auferre, nisi vel ad necessariam defensionem, vel ad criminum punitionem. Vnde si tyrannus innocentem persequeretur, & minaretur Urbis excidium, nisi illum ciues interimitant non possunt interimere. Possent tamen Respublica innocentem cogere, vt ad tyrannum accedat: & si pergere nolit, potest eum tyranno tradere. Quia innocens in eo cunctatur mortem obire pro patria, & vltro sese offerre tyranno, nec se exponit, si certum sit calamitatem communem esse impediendam. Ergo etiam ad id compelli poterit. D. Tho. 2. 2. q. 64. a. 6. Sylui. ibi. Bonac. de res. i. d. 2. q. vlt. pun. 7. nu. 1. Lessi. l. 2. c. 9. dub. 7. Moli. 10. 4. rr. 3. d. 10. numer. 4. Navarra de res. i. l. 2. c. 1. n. 10. Diana p. 5. rr. 4. resol. 23.

30 Non licet aggressorem vitæ nostræ præuenire, ante quam moraliter actum aggressionis inaperit. Quia ante aggressionis actum non infertur illa vis, quæ sit repellenda. Vnde licet erit vxori occidere maritum, qui iam pugionem sub cervicali ad eius necem collocauit, vel apparauit venenum, aut quid simile: modò non sit alia spes euadendi ex eius manibus. Non liceret tamen adulteræ, quæ nonit, maritum esse sui criminis conscium, eum interimere, si maritus nondum se, ad eam occidendam parauit. Porro malefica, quæ magicis artibus aliud per dæmonem nocet, potest cogi verberibus ad desistendum, quando alia via euadendi non adest. Imò potest occidi, si certo constat, eam esse authorem mali, & putetur prius maleficium sine nouo maleficio tolli posse. Nauar. sum. c. 15. nu. 3. Bonac. de res. i. d. 1. q. vlt. pun. 9. Bannes 2. 2. q. 64. a. 3. dub. 4. concl. 2. c. 5. Manu. p. 1. c. 135. numero 2. Lessi. l. 2. c. 9. n. quadragesimo sexto. Diana p. 5. rr. 5. resol. 90. & p. 5. rr. 4. resol. 5. Sylui. Elcob. & Mend. Theol. Moral. T. m. l.

2. 2. quæst. 64. art. 7. quæst. 6. Marchant. c. 5. Decal. q. 2. casu 1.

Licet nonquam est, ante, aut post fœtus animationem dare matri pharmacum mortiferum fœtui, seu ex vi sua ad abortum ordinatum, vel fœtus mortem. Quia non potest quis directe innocentem occidere, vt alium seruet, si id fiat post animationem; si verò ante etiam erit illicitum. Quia sicut non licet ob sanitatem procurare pollutionem; ita non licebit, procurare abortum: vtrumque enim est contra naturam generationis, neque est medium per se necessarium ad sanitatem. At si mater periculosè laboret, & aliud non supersit remedium: potest ei exhiberi pharmacum directe in curationem tendens, etiam si pulsetur inde abortio secutura: modo proles non sit animata. Quia abortio tunc censetur solus permissa, non procurata; nam præter intentionem superuenit, matre suo iurâ vtente. Cæterum si proles iam animata sit, non est licitum præbere matri medicamentum directe curatiuum cum notabili periculo proles, si certum erat, vel probabile admodum, prolem sine illo vitam edendam. Attamen si valde probabile esset, non adhibito remedio vtrumque moriturum: eo verò adhibito, saltè matrem posse seruari: licet possunt hæc remedia adhiberi. Couar. p. 2. 6. 3. numero primo. Navarra l. 2. c. 9. numer. 140. Navarra sum. c. 25. numer. sexagesimo secundo. Sayr. in clau. l. 7. c. 12. numero vigesimo. Lessi. l. 2. c. 9. dub. 10. Diana p. 3. rr. 5. resol. 11. Graf. p. 1. l. 1. c. 6. n. 24. Henricq. l. 1. c. 16. n. 8. Sylui. v. Medicus, q. 4.

Nullò bono fine honestari potest sumptio potionis, qua proles conceptioni obstat. Quia eam impedire est contra naturalem generationis finem. Vnde id agere prohibet Bulla Sixti V. de abortu, §. 5. & etiam prohibetur in c. si aliquis, de homicidio. Sylui. 2. 2. q. 64. a. 7. quæst. 4. concl. 3. Turrian. 2. 2. d. 26. dub. 1. num. 45. Sanch. de matr. l. 9. d. 10. num. 28. & 10. Navarra sum. c. 16. n. 31. Filline. tr. 9. n. 101.

Illicitum est viro quantumvis nobili, occidere eum, qui sibi dicit contumeliosè Mentiris. Quia occidendo non offendit, se non mentiri: Ergo cum occiso, aut vulnerato, aut quæcumque alia percussio non sit medium aptum ad huiusmodi iniuriam depellendam: nec etiam esse potest medium licitum; hæc enim non sunt licita, nisi quando sunt apta, aut necessaria pro defensione. Azor. p. 3. l. 2. c. 1. q. 17. Diana p. 5. rr. 4. resol. 13. & alij communiter.

Illicitum est duellum acceptare practicè loquendo, etiam si recusando aliqua infamia apud eos, quibus cum viuere imminere videatur. Quia recusans duellum, nullam honoris sui iacturam facit apud pios Christianos. Vnde ille, cui duellum offertur, potest honoris suo consilere dicendo, se paratum esse illud acceptare, si per Ecclesiæ decreta liceret. Quod si alia ratione honesta innuadatur, se non defuturum Christianæ virtuti, & suo honori. Valent. 2. 2. q. 17. d. 1. pun. 1. Sayr. in clau. l. 7. c. 13. n. 13. Lessi. l. 2. c. 9. n. 8. & 84. Manu. p. 1. c. 136. n. 1.

Non est licitum vel furiosum inualorem interficere quando inuafus aufugere potest. Quia talem fugere, probrosum non est: sed potius non fugiens probro afficitur. Item tenetur filij fugere patrem, & auum: frater minor natu fratrem maiorem.

maiores. Quia huiusmodi fuga non timida-
ti, sed pietati, & reuerentiae adscribitur. At-
amen quando ex fuga magis periclitaretur in-
ualus, quam si non fugeretur, eo quod inualor
maiores assumeret vires, ut à tergo fugientem
vulneraret, vel in insidias paratas incidere: fu-
gere non tenetur, esto esset persona Ecclesia-
stica, aut alia, cui fugere, dedecori non tribuen-
dum esset. Malder. 2. 2. tr. 3. c. 1. dub. 12. Mo-
lina 10. 4. tr. 3. d. 17.

³⁵ Nec sibi mem-
brum ad spi-
ritualem sa-
nitatem am-
putare.
Nulli est licitum, sibi membrum, aut partem
membrum mutilare ad sanitatem spiritualem, ut
ad vitandas carnis tentationes, & ad peccatum
fugendum. Quia huiusmodi diligentia non est
medium necessarium ad animi salutem, non
enim membra afferunt perniciem homini, sed
malitia, ac negligentia libera voluntatis. Nec
refert aliquem sanctum hoc fecisse: id enim ex
divina inspiratione, vel probabili ignorantia
gessere. Licitum tamen est membra affigere, ut
que ad sanguinis profluxionem, modo non sit
vitae vel amissionis alicuius membri periculum
D. Tho. 2. 2. q. 63. a. 1. ad 3. Syluius ibi q. 65. a. 1.
Tolet. l. 5. c. 6. n. 7. Molina 10. 4. tr. 3. d. 9. Lessli. l. 2. c.
9. dub. 14. n. 98.

CAPVT III.

De Homicidio Casuali.

³⁶ Quo inam di-
ca ut homici-
dium casuale

OMICIDIUM casuale dicitur,
quod omnino casu sit prater operan-
tis voluntatem. Dupliciter potest dici
casuale; Primo, quod non sit directè
intentum, sive sit aliquo modo voluntarium,
quod vocatur mixtum, siue sit pure fortuitum,
& casuale. Secundo, homicidium proprie & pu-
re casuale dicitur, seu fortuitum, quod ex aliquo
opere nostro prater intentionem evenit: ita ut
nec directè, nec indirectè voluitur censetur, id
est, nec in se, nec in sua causa. Ad hoc verò duo
requiruntur. Primo, ut quis non vacet operi,
quod sibi sit prohibitum, aut illicitum; quia pe-
riculosum. Secundo ut debitam diligentiam adhi-
beat, ne quem laedat; si enim eam non adhi-
beat operi periculoso incumbens, censebitur sal-
tem in sua causa homicidium voluisse. D. Tho. 2. 2. q.
64. a. 8. Syluius ibi. Caiet. ad 2. Lessli. l. 2. c. 9. dub.
15. Sayr. de cēsur. l. 7. c. 5. & 6. & in clavi, l. 7. c. 14.

³⁷ Homicidium
pure casuale
ad nullam re-
stitutionem
obligat.

Homicidium pure fortuitum, seu casuale ad
nullam obligat restitutionem. Quia nullum est pec-
catum: est enim prorsus involuntarium, ut pote
nec in se, nec in sua causa intentum. Homicidium
autem non pure fortuitum, proveniens scilicet
ex eo, quod quis in opere suo non adhibeat de-
bitam diligentiam, obligat ad satisfactionem ali-
quando sub mortali, sub veniali aliquando. Quia
hoc homicidium est peccatum iniustitiae mor-
tale vel veniale pro ratione negligentiae, volun-
tariae omissionis diligentiae, quam vel ratio-
ne operis, quod hic & nunc aliquis facit, vel ratio-
ne officij tenebatur adhibere: Ergo similiter
obligatio ad satisfactionem nascens ex hoc pec-
cato aliquando erit sub mortali, aliquando sub
veniali. Tale est homicidium secutum ex deie-
ctione regulae, quando deest sufficiens cautio.
Et homicidium secutum ex negligentia Magistra-

tus in Verbe. Bonac. de restit. d. 2. q. ult. sect. 1. pun.
2. n. 3. & 5. Lessli. l. 2. c. 9. n. 103. 108. & 109. Diana
p. 5. tr. 4. resol. 46.

Si quis rei prohibita incumbat, & illicitè,
eo quod periculosa sit, tamen adhibeat debitam
diligentiam: etsi homicidium inde secutum qua-
dam ratione censeatur peccatum, non tamen
peccatum iniustitiae, nec obligat ad restitutio-
nem. V. gr. si Clericus venetum scoplo, vel
telo periculoso, & hominē casu interficiat, ad-
hibita tamen diligentia necessaria, ne quē lae-
det: peccat quodammodo illa occasione volēdo
eius causam, quae erat illicita, eo quod esset via
ad lēiones & homicidia: non tamē peccat cri-
mine homicidij, aut iniustitiae, sed contra Reli-
gionem; qui gessit quod status clericalis dede-
ret sanctitatem. Nam venatio periculosa, quae sic
cum debita circumspectione, non ideo est prohi-
bita, quod per eā fiat proximo iniuria: alioquin
etiā laico prohibita esset; sed quia dedecet sta-
tum Clerici illa militaris exercitatio, ex quo in-
terdum mortes hominum quamvis inculpate
assolēt evenire. Navarra de restit. l. 2. c. 3. n. 362.
Fillius. tr. 29. c. 7. q. 5. & 6. Hentius. l. 1. c. 16. n. 1.
Bonac. de restit. d. 2. q. ult. sect. 2. pun. 2. n. 5. Less-
li. l. 2. c. 9. dub. 15. n. 104.

Committit quis adulterium, & praeventus ab
adultera marito, eū occidit cum moderamine,
occiso ea censeatur casualis. Quia nec est culpa-
bilis in causa, cum adulterium sit causa tantum
remota, & occasio: non enim est via ad occisio-
nem mariti, sed potius adulteri. Et hoc verum
esse iudico, etiam si ante quam ad adulterium ac-
cederet, suspicatus sit, hanc incommoda obven-
tura. Bonac. de restit. d. 2. q. ult. sect. 2. pun. 2. n. 6.
Lessli. l. 1. c. 9. dub. 15. n. 106. & 107. Fillius. tr. 29.
n. 35. Diana p. 5. tr. 1. resol. 47.

Antonius clam Ioannem occidit, & Petro
ex suspitione homicidium illud imponitur eo
quod inimicus Ioannis occisi ab omnibus ha-
beatur: quaeritur, an damnum, quod Petro obve-
nit, Antonio occidenti ad satisfactionem sit im-
putandum: Si non ea intentione Antonius da-
num intulit Ioanni, ut inde Petro incommodum
accideret, sed per accidens secutum est, Antonio
non aduertente: non tenetur Antonius quicquid
Petro restituere. Quia qui occidit inimicum suum,
non tenetur ex iustitia cauere, ne alius accide-
ret: & quia tale damnum per accidens evenit
Petro, non ex actu Antonij occidentis Ioannē:
sed ex actu accusatorum, & falso testimonio. Na-
varra de restit. l. 2. c. 1. n. 77. Sotus de inst. l. 4. q. 6.
a. 4. Lessli. l. 2. c. 9. n. 110. Porro si praevidet An-
tonius ex sua actione damnum Petro even-
tuum ob aliorum malitiam, sed id nullo modo,
intendit, ex receptori sententia non tenetur ad
restitutionem. Quia quando ex aliqua actione
sequitur damnum tertio non ex natura actionis
sed ex malitia, aut ignorantia aliorum, quae se
immiscet, non censetur huiusmodi actio iniu-
riosa tertio: Homicidium tamen tunc contra cha-
ritatem delinquet praevidens tale damnum ter-
tio secuturum occasione homicidij, quod tene-
batur ex charitate evitare. Sotus citat. a. 1. ad q.
Ludou. Lopez 10. 1. Instr. c. 63. Navarra. sum. c. 15.
num. 17.